

Om fisket på Sennebys vatten

Husbehovsfisket i Senneby bedrevs vid den samfällda skötgården vid Karviken. Benämningen skötgård kommer sig av att det där fanns träställningar där man hängde upp sköterna, näten, för torkning. På skötgården fanns också ett par bodar för förvaring av utrustning.

Karviken april 2017

Senneby Haken 2019

Fiskeläget idag 2019

Fladen 2019

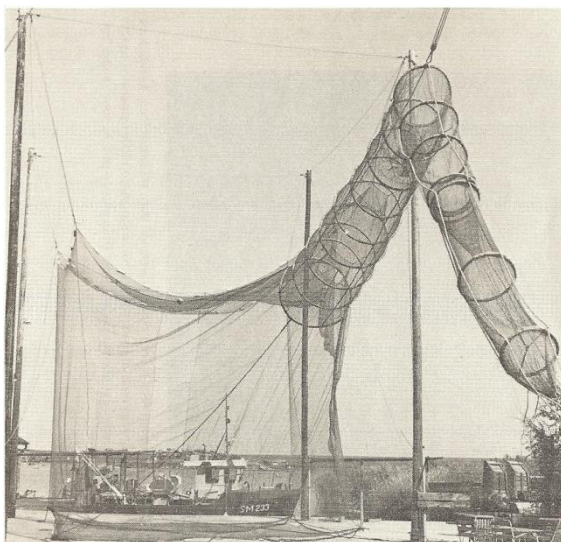
Ingen i Senneby har haft fisket som huvudnäring. Längs kusten har det däremot funnits en rad fiskare som har haft fisket som sin huvudsakliga utkomst. I Bylehamn hade Eliard och Ester Andersson sin fiskeverksamhet, en näring som Eliards förfäder bedrivit före honom. Fisket var i första hand inriktat på torsk och strömming.

Eliards syster Emelia var gift med Karl Mattson och de var bosatta i Noret i Senneby. Kalle fiskade vid Karviken och Eliard fiskade emellanåt med Kalle. Under 1920-1930-talet blev konkurrensen om fiskevattnen allt större, då fler ville fiska på Bylehamns vatten. Eliard arrenderade då fiskevattnen av Senneby och började fiska ål.

Läget vid Karviken var inte det bästa för ålfisket. Efter några år etablerade Anderssons sitt fiske vid Haken där läget vid Fladen (vattenområdet norr om Haken) var betydligt bättre.

Anderssons lät bygga en stuga och sjöbodar på mark som arrenderades av Viktor Jansson i Senneby under åren 1934-1949. 1950 blev avstyckningen av tomten klar. Så småningom arrenderades fiskevattnen även av byarna Södersund och Norrsund och man började fiska med ålbottengarn. Tre till fem ålgarn användes samtidigt och var placerade vid Tolvmansudden utanför Sandviken, vid Boviksbergen och vid Blåviksudden. Arrendet för fiskevattnen erlades in natura, dvs ål, i mängd efter mantal till Södersund och Norrsund, medan arrendet till Senneby betalades kontant (se arrendekontrakt på följande sidor).

Fiskeläget vid Haken nåddes från början via Senneby, det var först i slutet av 1950-talet som en ordentlig körväg anlades från Sandviken. Det var då försvaret som fyllde vägen i samband med att man byggde en bunker på Haken.

Ryssja vid fiskeläget vid Haken. Avstånd mellan stolparna är 10 meter. Hela längden är 30 meter. Själva öppningen på ryssjan är 9 meter. Längden på första avdelningen är 6-7 meter och första ringen är 1,5 meter i diameter.

Fiskaren herr Eliard Andersson, Söderby, Vaddö-Backa.

Lantmätaren i protokoll av den 19 mars 1945 i § 6 enligt ett av den 22 oktober 1840 fastställt laga skifte på Norrsunds by utlagda ägo-lätter, följande örestal, samt lantmätaren inom de i parentes uppgivna siffrorna angivit det % tal örestalet för var och en bliver:

Mantal	Örestal	-paland	Sund Norra	% uträknat	Ägare nu
A. 1/6 mantal:	1 "	13 1/3 "	" "	2 ²	9,72 % / F. Jansson.
B. 1/2 "	4 "	----- "	" "	4 ¹	25,00 % / Margareta Jansson.
C. 1/3 "	3 "	2 2/3 "	" "	2 ³	19,44 % / Henning Andersson.
D. 3/4 "	5 "	4 "	" "	1 ¹ , 3 ²	32,29 % / Gust. Pettersson.
E. 1/4 "	2 "	4 "	" "	3 ²	13,55 % / T. Wiklund.

Enligt lantmätarens uträknade % bliver för var och en:

A. Frans Jansson,	= 3,89	kg.
B. Margareta Jansson,	= 10,-	"
C. Henning Andersson,	= 7,78	" / Enligt kontraktet
D. Gust. Pettersson,	= 12,91	" i årsarrende,
E. T. Wiklund	= 5,42	" = Sma: 40 kg.

Norrsund, Vaddö, den 19 september 1945.

/Ett ex. avskrift å /
 oop. till var och en /
 av bydelägarna. /
 G.F-n /

Gust. Pettersson
 /Gust. Pettersson/

Arrende för ålfiske på Norrsunds vatten 1945. Tillgången på ål var större här än på Sennebys fiskevatten. Priset för ål var 1974 12.50 per kilo.

Arrendekontrakt

*Emellan Senneby byamän och fiskaren
 Eliard Andersson S. Byle Vaddö*

*Enligt beslut på sammanträdet
 den 8/1951 af Senneby byamän att
 fiskaren Eliard Andersson S. Byle
 skall fortsätta och överdessa
 Senneby ålfiske i Ålandsfjär för
 en kort ned. av (Arrendet) 30:- Kr. per
 år, att betalas d. 1/1 varje år
 från d. 1/1 1951 till 31/12 1955*

*Senneby byamän i januari 1951
 gen. H. Gustafsson
 älderman*

Arrendekontrakt för ålfiske på Sennebys vatten 1951-1955.

Ålfisket vid Haken bedrevs från midsommar till och med september, resten av året skedde fisket vid Bylehamn. Förutom Eliard och Ester deltog sonen Olle i fisket. Sonen Anders sadlade 1974 om från shippingverksamhet till att fiska med mamma Ester och broder Olle. Pappa Eliard gick bort 1960. Större delen av ålfångsten under året transporterades med bil eller båt till Grisslehamn. Under en period hämtades den levande ålen med tankbil från Haken och transporterades till Blekinge. Därifrån exporterades den sedan vidare, huvudsakligen till Tyskland, för i första hand rökning. En djupare beskrivning av ålfisket vid Upplandskusten gjordes av Margareta Källskog 1981 för Dialekt- och folkminnesarkivet (1).

Ester Andersson rengör redskap 1981

Eliard Andersson, 1950-talet

Många andra fiskarter fås i ryssjorna, de flesta matfiskar men även mer exotiska arter fastnar. Hösten 2015 t.ex. fick Anders upp en stör på ca 70 cm. Denna stör finns nu på Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Alltemellanåt går säl i ryssjorna, de förser sig med fångsten men kan också fastna och därmed drunkna. Detta orsakar stora skador på ryssjorna som medför komplicerade lagningsarbeten, ibland med hjälp av dykare.

Olle Andersson lagar nät

Stör i fångsten 2015

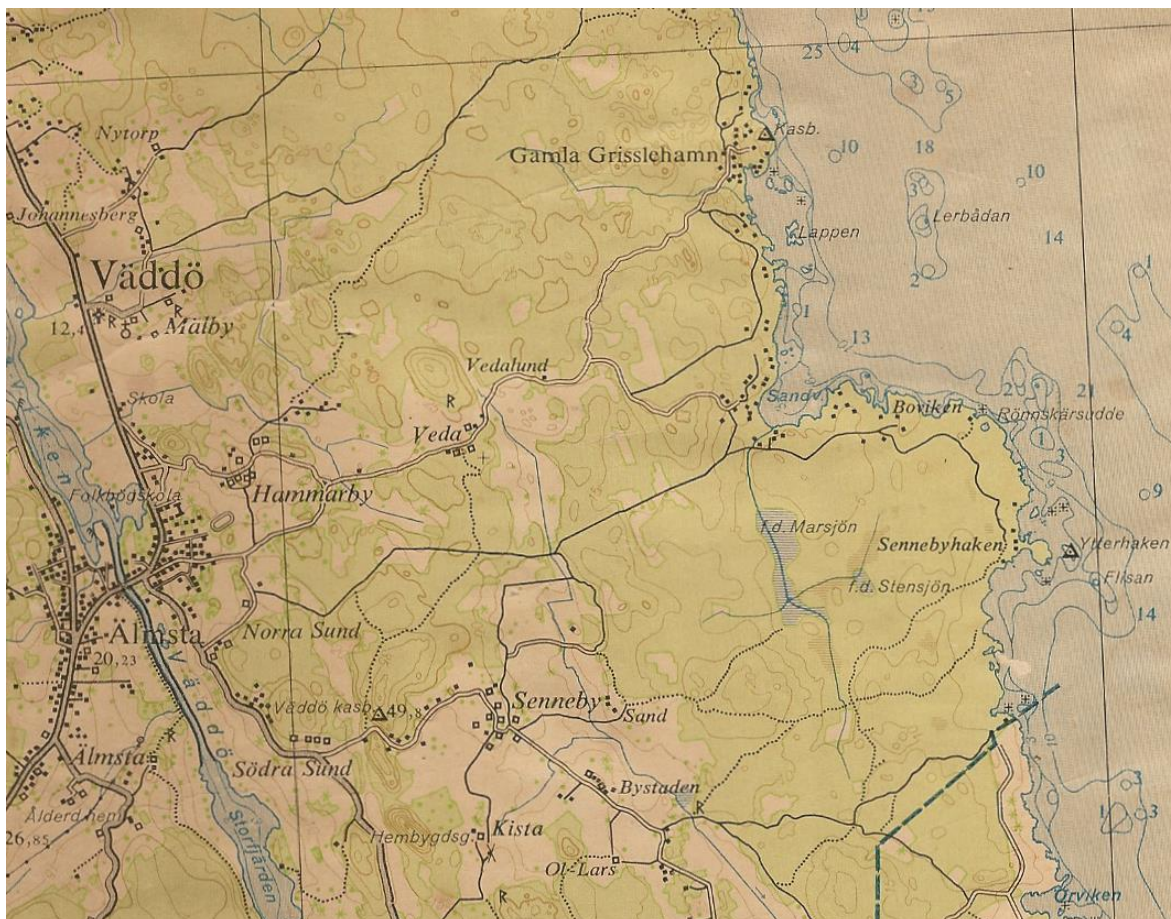
Anders och Olle vid röken. Torsdagar var ålrökningsdag. Olle ansvarade för koll av temperatur och påfyllning av bränsle varje kvart (2).

Anders är bosatt vid Haken sedan fyra år och bedriver fisket med Ann-Sofie Samaras. Tillstånd för ålfiske är personligt och Anders har inte fiskat ål sedan 2017 och är tveksam till om han kommer att själv lägga ryssjor framöver. Anders samarbetar med Stefan Anjou, som har sin verksamhet i Gamla Grisslehamn, och han har tillstånd och fiskar ål aktivt. Numera finns det endast ytterligare två personer vid Väddökusten som har tillstånd att fiska ål. Ålfisket bedrivs från Hudiksvall och söderut och antalet ålfiskare har de senaste tio åren minskat från 300 till ca 100. I tidskriften Rospiggens årsbok 2018, finns en artikel som beskriver ålfisket längs Väddökusten (3).

Anders Andersson vittjar ryssja. Den största ålen som Anders har fångat vägde 3,4 kilo.

Tillgången på ål har minskat kraftigt från 1980 och framåt. Intresset för ålfisket och att äta ål har under senare år minskat i och med rapporter från Världsnaturfonden och andra miljöorganisationer, som berättar om att ålens reproduktion och överlevnad är hotad.

Kartan är från 1957 och visar havsområdet från Karviken i söder (vid gränsen mot skjutskolan, markerad med blå streckad linje) till Gamla Grisslehamn i norr, inom vilket ålfiske bedrivits.

Anders Andersson berättade för Anna-Karin Alvé, Margareta Eriksson, Bertil Malmfält och Gustav Lindh i Samverkansgruppen för Sennebys hemsida i juli 2019.

Referenser

1. Margareta Källskog, Ålfiske vid Upplandskusten. Uppteckningar och bilder från fiskeplatsen Sennebyhaken på Vaddö 1981. Särtryck ur Svenska Landsmål och Svenskt Folkliv 1982
2. Tidskriften Allt om hjälpmedel, nr 7 november 2000.
3. Ola Leife, Ålfisket förr och nu längs Vaddökusten. Rospiggen 2018, Roslagens Sjöfartsminnesförening.